

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.36. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljavo na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri dnevni po 16 vin., pri štiri-kratni po 14 vin., pri enoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne druge objave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštni ne proste. — Ne frankirana. pisma se ne sprejemajo.

Davek na premog mesto podržavljenje premogovnikov.

Vlada je predložila državnemu zboru zakonski načrt o uvedbi davka na premog. Prav zanimive vzroke za to navaja v svojem „pojasnjevanju“ v „Wiener Zeitung“. Da odpre državi nove vire dohodkov, hoče vlada koristiti pridobivanja in porabe premoga izrabiti v davčne namene. Premog je posebno pripraven za to, da se nanj naloži precej visok davek in na čim širši podlagi razdeli; obenem se nudi prilika, da se podredi v inozemstvo izvažani premog kot davčni predmet avstrijskemu državnemu zakladu. Pravo odmerno podlago za ta davek nam pokaže vrednost, ki se izraža v pridobitnih stroških. Ta davčna podlaga nudi vrhunske še davčno-tehnične prednosti, ker se večina pridelka, ki se nakopiči v Avstriji (rujavega premoga 82 odstotkov, svetlega 71 odstotkov, proda. Vrednost sedaj v Avstriji podanega premoga znaša ob sedanjih cenah okoli 1000 milijonov kron (1 milijardo). Dvajsetodstotni davek (kakor v Nemčiji) bi znašal na leto okoli 200 milijonov kron, ki bi se skrečli, ker uvažanega premoga ne moremo obdavčiti (zaradi dvojne obdavčenja), na okroglo 140 do 150 milijonov kron. Producerske cene železa bi se zvišale le za 3 1/2 odstotka, ker ima premog v premogovniku le 18 odstotkov vrednosti surovega železa. Pri drugih industrijah tvori premog le majhno količino producerskih stroškov, tako da bo davek na premog povzročil zvišanje cen le prav malo, le v ulomkih tisočink. — Za domačo kurjavo, kakor pravijo „pojasnjevanja“, ne bo pomenil 20 odstotnega zvišanja cene, ker tvori podlago za davčno odmero le jamska cena. Po računu po dunajskih razmerah bi se zvišala cena premogu za hišno rabo za 78 odstotkov. Znatno zvišanje cen premoga od rudnika ima svoj vzrok naraščajočem mezdnem gibanju in v stroških za obratne pomočke.

Tako pravi „utemeljitev“ predloge o uvedbi davka na premog. Ni naša naloga, da bi razmotrivali o tem davku in o njega vplivu, ker je državni zbor poklican faktor, ki ima odločevalno besedo. Predloga nam le preočito kaže, kako nevestno, kako bagatelno ravna današnji državniki z najvažnejšim, najdražjim državnim imetjem. Ne marajo monopola za premog (podržavljenja rudništva), ker je baje odkup premogovnikov neizvedljiv. Seveda, zahtevati, da bi kapitalistično organizirano državnštvo, ki ga vodijo kapitalistično trenirani državniki, podalo drugačno sodbo, bi bilo nezmislno. V tem so si vsi kapitalisti enaki: vsi gotovi in plodonosni viri dohodkov na polju industrijske produkcije so last zasebnega kapitala in njegovi državniki morajo skrbeti za to, da to načelo ne pride v nevarnost. Doslej tudi še niso predložili parlamentu novega rudniškega zakona, ki so ga že tolikrat obljubovali, zasebni kapital ga namreč ne mara. Poslanec s. dr. Renner je v parlamentu govoril proti davku na premog in zagovarjal državni monopol ter je navedel med drugim, da poseduje 213 podjetnikov 236 premogovnih obratov. Teh 213 podjetnikov so samo lastniki, toda ta pre-

mog producirajo nastavljeni in delavci. „Ojunačimo se“, vzklika Renner, „da cenimo bolj avstrijsko državno gospodarstvo kakor pa interese teh 213 posestnikov.“

Ta peščica kapitalistov spravi vsako leto mnogo nad sto milijonov kron, davčni zakon bodi že kakršnekoli, jih sploh ne doseže. Davke računajo v obratne stroške in „regulirajo“ rudarske mezde navzdol, da obratni stroški ne zmanjšajo čistega dobička. Z najvažnejšo državno lastnino, s premogom, ne odirajo samo, marveč premogovnike nezmislno pustošijo, tako da javnost ogromnih pustošenj v premogovnikih niti presojati ne more, niti slutiti ne more o tem. Premogarji bi pravzaprav mogli pojasniti, kako mnogo premogovnih zakladov gre v izgubo ob dašnjem kapitalističnem načinu produkcije. Rudniški kapital nima nobenega interesa, da bi racionalno produciral, marveč le na tem, da se čimveč in hitro ter kolikor mogoče ob majhnih stroških izropajo premogovniki. Že iz teh razlogov bi morala država kaj ukreniti proti izropanju dežele in ljudstva, kar se pa more zgoditi le potom podržavljenja premogovnikov.

Leta 1907. so predlagali socialni demokrati v državnem zboru, da naj se ukrene potrebne priprave za podržavljenje premogovnikov. V imenu stranke je stavil takrat predlog poslanec Reumann in zahteval naslednje:

„Zasebna last producerskih pomočkov izkorišča po vseh deželah in v vseh producerskih panogah vso družbo s svojo kapitalistiško močjo. Družba bo morala zaradi tega iztrgati producerske pomočke iz rok kapitalistov, da si zopet pribori svobodo dela in gospodstva nad naravnimi zakladi. V Avstriji ni v nobeni panogi razvoj produkcije bil prej tako očiten kakor v premogovništvu in to potrebo uvideva tudi javnost. Podržavljenje premogovnikov je tako splošna zahteva, da se mu tudi meščanski sloji, zagovorniki zasebne lastnine in nasprotniki socializma ne morejo ustavljati več. Toda nepripravljen odkup premogovnikov po državi ne more prav nič spremeniti izkoriščanje cele družbe po dosedanjih lastnikih premogovnikov, ponižal bi vlado le do blagajnika te mogočne kapitalistiške skupine, kapitalistom pa omogočil velike dobičke in rente sedanje dobre konjunktore za vso bodočnost. Razlastitev premogovnikov se mora torej načrtoma pripraviti.“

Bilo je potem navedenih več pripravnih ukrepov tako novele k rudniškemu zakonu, po katerih sme le država izsledovati premog, da sme premogovnike iz vzrokov javnega blaga kadarkoli nasilno upravljati in predloga razlastilnega zakona, da sme država, če zahteva to javni blagor, razlastiti premogovnike, pri čemer se prisoja eventualno primerna odškodnina lastnikom, potom rednih sodišč.

Ko je leta 1909 vlada predložila novelo k rudniškemu zakonu, s katero si je hotela pridržati država izsledovanje in pridobivanje premoga, ki pa bi ne obsegala že obratovanih premogovnikov, se je posrečilo uporabi maščanskih strank, da so onemogočile sprejem tega zakona. Po volitvah je vlada iznova predložila zakon. Socialni demokrati so vložili med tem draginjski

predlog, ki je obsegal zopet Reumannov predlog iz leta 1907. V odseku se je vnel hud boj za in proti, da bi se smeli kadarkoli premogovniki iz potrebe javnega blaga podrediti državni upravi. Predlog je bil odklonjen, a kljub temu se je posrečilo socialnim demokratom, doseči nekaj izboljšav v rudarskem zakonu, zaradi katerih pa poročilo odseka ni prišlo več v državno zbornico.

Če bi bili leta 1907 sprejeti predlogi socialnih demokratov, bi bila vlada lahko ukrenila v desetih letih vse potrebno za podržavljenje premogovnikov, ki bi bilo sedaj nujno potrebno. Premogovnike bi bili, ko je izbruhnila vojna brez vseh ovir prevzeli v državno upravo, zakaj tedaj so pač veljali interesi javnega blaga, in dobički premogovnih magnatov bi se ne bili povečali do neizmernosti. Država bi bila lahko prevzela premogovnike, tudi če bi se bila obrnila na sodišča, odkupila premogovnike po primernih cenah, ne pa na podlagi sedanjih oderuških dobičkov. In kakor s premogovnimi baroni, tako bi država lahko napravila tudi z drugimi finančnimi magnati, ki bi bili sedaj prav lahko razlašeni v javnem interesu. Toda kaj je državnim voditeljem, kaj meščanskim strankam za splošnost v primeri z vsemogočnimi rudniškimi gospodi?

Organizacije, stojte trdno!

Že večkrat smo omenjali, da se kapitalisti poleg tega, da so se med vojno znatno okrepili denarno, tudi združujejo v močne podjetniške zveze. Vsa pisava kapitalističnih listov nam kaže, da so jako nezadovoljni, ker so se med vojno delavske plače zvišale in uvedle v primeri draginje malenkostne draginjske doklade. Njih namen je že prav očiten. Čim bo nastal v konjunkturi le neznaten preobrat, da ne bodo več vezani na dobave in ne bo več tako velikanskega dobička, kakor ga imajo sedaj, pa bodo z vso silo nastopili proti delavskim plačam in poskušali žrtvovati svoje v vojni iz delavstva izsesane milijone v ta namen, da poslabšajo delavske mezde in delovne razmere. V ta namen vsaj deloma zbirajo posebne milijonske rezervne zaklade. Tudi razni dogodki v mezdni gibanjih nam to sumnjo potrjujejo. Skoro tri leta so bili delavci izročeni na milost in nemilost izkoriščevalcem. Po padcu Stürgkhovega sistema je sicer nastal majhen preobrat, toda že par mesecev po znanem dogodku so jeli postajati podjetniki bolj arogantni in nam kar v obraz napovedujejo boj. Mir z Rusijo, mir z Rumunijo in morda še nadaljni dogodki bodo silno okrepili kapitalistiško-imperialistične stranke in sloje, tako morda, da bodo popolnoma v zavesti svoje gospodarske sile, izrabili ne le svojo kapitalistično moč z denarjem, marveč tudi državno parlamentarno silo v ta namen, da poslabšajo delavske razmere. Marsikdo bi mislil, da je to nemogoče, toda okrepitev kapitalizma in neobzirnost napram delavcem nam napovedujeta tako dobo, ki se že pričinja in bo zlasti po vojni prišla do svoje veljave. Vsaj nam to tudi potrjujejo vsi dogodki v parlamentu. Nacionalno so stranke v parlamentu sicer razcepljene, v

gospodarskem oziru so pa složne. Že več let ni sklenil parlament nobenih važnejših socialnih reform, vsi predlogi marširajo v odbore in odseke, tam pa potem čakajo in jih večinoma sploh ni več na svetlo. Tako je bilo pred vojno, tako je sedaj in po vojni bodo razmere še slabše, če delavstvo zunaj parlamenta ne bo dvignilo dovolj krepko svojega glasu. Kapitalisti so postali močnejši, denar se osredotočuje v bankah in družbah, ki ne poznajo drugega nego dobiček.

Delavci, stojimo torej neposredno pred važnimi dogodki, pred velikimi boji, ki jih doslej še nismo poznali. Svesti smo si pa, da se vse naše delavstvo popolnoma zaveda tega važnega momenta ter se organizira. Naš klic, ki smo ga že večkrat ponavljali je: Delavci, združite se v svojih organizacijah, za boje, ki nas čakajo, je silno potrebno!

Domači pregled.

Odškodnina ob vpoklicu. C. kr. okraj sodnija v Teplicah na Češkem je razsodila v tožbi Dominika Najemnik na Češkem proti rudniku „Austria“ v Teplicah, da mu mora plačati zahtevanih 54 K 60 h in nositi tožbene stroške. Tožitelj je bil zaposlen sedem let pri imenovanem rudniku. Dne 5. decembra 1917 je bil vpoklican v vojaško službo in služi sedaj pri dopolnilnem bataljonu v Lobcu pri Plznu. Zaslužil je pred vpoklicem v sedmih štihtih 54 K 60 h in je zahteval dne svojega vpoklica pripadajočo odškodnino v zmislu § 1154 b obč. drž. zak. Obratni vodja je zahtevek zavrnil. Zato je rudar tožil. Zastopnik rudnika je trdil, da se ugodnost § 1154 b ne nanaša na vojaški vpoklic. Sodišče je pa stalo na drugačnem stališču in priznalo rudarju odškodnino. Izreklo je, da se mora enako kakor misel tudi namen zakona upoštevati, ki je jasno izražen v besedilu zakonodajalca. V utemeljevanju se cesarska naredba tudi izrečno sklicuje v svojem poročilu, da samohodno umevno spada vpoklic v vojaško službo tudi med one ovire, ki dajo delavcem pravico do enotedenske odškodnine v zmislu § 1154 b. S tega stališča, ki je popolnoma logična je okrajno sodišče prisodilo rudarju pravico do enotedenske odškodnine in obsodilo rudnik v plačilo zahtevka in tožbenih stroškov. — To kar velja za rudarje velja tudi za vse druge delavce, ki se pa mnogo premalo brigajo za svojo pravico.

Begunci iz Goriške in Gradiške, ki imajo doma kmetijstvo ali nasade za zeleznjavo, se vsled razpisa c. kr. ministrstva za notranje stvari, z dne 18. februarja št. 9276 opozarjajo, da je v interesu ljudske prehrane in v lastnem interesu železi, da se vrnejo čim prej v domovino in obdelujejo tam svojo zemljo. Potrebne legitimacije za potovanje in priporočila za prosto vožnjo izdaja v ljubljanskem polic. okolišu, c. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 22 pritličje vrata št. 1., na deželi pa c. kr. okrajno glavarstvo.

Sprejemanje strank pri oddelku za prehrano pri c. kr. deželni vladi. Radi obsežnih in nujnih poslov, ki jih mora opravljati oddelk za prehranjevanje pri deželni vladi (oedelek I.), je potrebno, da se zglaševanje in sprejemanje strank, v tem oddelku v splošnem interesu po možnosti omeji. — Za sprejem strank sta določena samo sredo in sobota, od 10. do 12. dop. Da se omogoči redno poslovanje v oddelku za prehranjevanje, naj se stranke osebno zglašujejo le v najnujnejših primerih.

Poletni čas se bo tudi letos zopet uvedel in sicer štirinajst dni prej kakor lani, ostane pa v veljavi skoraj dva tedna delj kakor lansko leto. Poletni čas se začne v noči od 31. marca do 1. aprila ter se konča 29. septembra. Lani se je poletni čas pričel 15. aprila in končal 15. septembra. Med Avstrijo, Ogrsko in Nemčijo se je

glede poletnega časa doseglo popolno soglasje.

Občni zbor podružnice Unije rudarjev v Hrastniku se je vršil v nedeljo dne 3. marca. Predsednik s. Malovrh je poročal o delovanju podružnice v minulem letu. Ko je bila ustanovljena l. 1910 je štela okolo 60 članov. Mezdno gibanje na Češkem je zbudilo med našimi rudarji zanimanje za organizacijo. Pozneje, ko se je doseglo nekaj uspeha, je organizacija pešala in seveda so tudi plače padale. Ob izbruhu vojne smo imeli le nekaj nad 30 članov, med vojno pa smo padli na 12 članov. Zvesti so ostali le tisti, ki so bili že dolgo člani. Šele, ko je padel Stürgkhov sistem se je jelo obračati na bolje in že danes imamo v organizaciji nad 40 odstotkov rudarjev. Organizacija je v tem hudem času dosegla marsikaj, ohraniti to in pridobiti še kaj, bodisi glede plač ali boljših delovnih razmer, pa more organizacija le tedaj, če se je rudarji trdno oklenejo in ji ostanejo vztrajno zvesti. Kapitalisti se združujejo, ko so že vsak zase močni, mi smo pa posamično slabi, zato je organizacija za nas še veliko bolj potrebna. Dohodkov (poročal je s. Jazbec) imela je podružnica v I. razredu (5672 znamk po 40 h) 2268 80 K v II. razredu (71 znamk po 20 h) 14 20 K, vpisnin (260) 260 K, pri centrali v dobro 4 11 K, ostanek v blagajni 1. jan. 1917 956 K, skupaj torej 2556 67 K. Izdatkov je bilo za „Delavca“ in „G. ück Auf“ 374 42 K, bolniščina 66 20 K, poštnina 7 68 K, shodi organizacija in delegacija 135 — K tiskovine 2 40 K, raznašanje „Delavca“ 12 — K, odškodnina blagajniku 172 28 K, Uniji 1754 53 K, ostanek v blagajni 32 37 K, skupaj 2556 67 K. Poročila so se odobrila. O pomenu dobre strokovne organizacije je govoril sodrug Petijan. Opozarjal je, da se podjetniki pripravljajo na napad, ter da hočejo znižati delavske plače. Delavstvo naj se zato organizira obenem pa tudi podpira in čita delavsko časopisje, se naroča na „Napreje“ in skrbi tudi za politično organizacijo. V odbor so bili izvoljeni ss. Karl Malovrh, predsednik; Ivan Urlep, namestnik; Ivan Jazbec, blagajnik; Martin Čretnik in Filip Gričar, revizorja; Franc Rojnik, Alojzij Privšek ml. Franc Potrpin, Franc Ladiha, Alojzij Paušek in Jernej Volavšek, odborniki.

Iz Hrastnika. V nedeljo smo imeli pri nas v konsumnem društvu shod, na katerem smo razpravljali o organizacijskih vprašanjih. Govorili smo tudi o izobrazbi delavstva in razširjanju „Napreja“ in „Delavca“. Za izobrazbo so pa potrebna predvsem predavanja in shodi, pa tudi prirejanje iger in drugih priredb. Mislimo, da mora te naloge vršiti društvo samo od sebe. Z zborovanjem smo bili prav zadovoljni, le to nam ni prav, ker nekateri člani, ki ne pridejo v konsum, ne dobe „Delavca“ časih po več tednov, in je za posameznike precej sitno, hoditi ponj. Če bi se v tem oziru ustreglo članom, bi jih še mnogo bolj zadovoljili. Vsi smo pa gotovo veseli, da se je naša organizacija lepo razvila.

Rudarji Alpinske montanske družbe so imeli glede svojih zahtev obravnavo pred pritožbeno komisijo v Ljubno. Delavce sta zastopala ss. Sitter iz Trbovelj in Woresch (tehnično skupino) Zahteve so stavili rudarji rujava premogovnika Seegraben-Münzenberg. Razsodba jim je priznala: 1. namesto dosedanje 15 odstotne vojne doklade na pogojne plače plačuje družba odlej 45 odstotne, namesto dosedanje 20 odstotne doklade 55 odstotno doklado na gosposke plače pričenši s 23. februarjem 1918. Dalje mora plačati pavsalno doklado za čas od 1. januarja do 22. februarja 1918 kopačem, profesionistom, tehničnemu osobju in istovrstnim delavcem po 18 K, voznikom in enakim po 15 K, doraslim moškim nad dnevnim delavcem in enakim po 12 K, ženam in mladostnim delavcem po 8 K. Pripominja se, da se plača voznikom huntov 45 odstotkov in delavcem v gosposki plači

55 odstotkov. — 2. Pogodbenim delavcem je plačati za postranska dela med delom 50 odstotna doklada k urnim plačam. — 3. Za izredne delavnike in delo čez čas se plačuje 50 odstotna doklada. — 4. Odtegljaji delavcem, izvzemši komandirane delavce, za prejemke iz rudniških zalog v mezdni periodi ne smejo presegati 8 K. 5. Druge dosedanje doklade ostanejo v veljavi. — 6. Delavcem, ki izostajajo od dela, se sme draginjska doklada odtegniti le za tiste dni, ko ne delajo. — 7. V zmislu te razsodbe se delavcem ne smejo odtegniti dosedanje ugodnosti, ne glede na dobavo živil iz rudniškega konsuma ne na hrano; oddajati se morajo zlasti potrebščine po dosedanjih cenah. — Ta odločba se ujema z ono za fohusdorfske delavce skoro popolnoma.

Dopusti za kmetovalce. Iz poročila domobranskega ministrstva: Neizvežbani, to je taki, ki so služili doslej manj nego 12 tednov, ako se vračuni ves njihov službeni čas, in sicer iz letnikov 1899, 1898 in 1897 dobijo dopuste tekom časa od 1. aprila do 15. maja za dobo enega meseca, iz letnikov 1896, 1895 in 1894 pa od 8. aprila do 31. maja. V kolikor je dopust odrejen samo za gotov čas (jeden mesec oziroma 54 dni), si morejo dotičniki sami izbrati dan nastopa dopusta glede na domače gospodarske razmere. Ze izvežbani, to je taki, ki so služili najmanj že 12 tednov vsega skupaj, iz letnikov 1899, 1898 in 1897, imajo dobiti dopuste od 30. marca do 15. maja, iz letnikov 1896, 1895 in 1894 od 15. marca do 29. maja. Razven tega bodo tudi izmed onih kmetovalcev, ki nastopijo vojaško službo 11. marca in 8. aprila, dobili dopuste že izvežbani in sicer iz letnikov 1899, 1898, 1897 od 6 do 26. maja, iz letnikov 1896, 1895 in 1894 od 5. do 25. junija.

14dnevno podaljšanje vojaških dopustov. Naznanjeno 14dnevno podaljšanje vojaških dopustov zadeva moštvo in oficirje iz armade na bojišču, ki se nahajajo na dopustu. Dopusti so brez izjeme za 14 dni podaljšani, vseeno, za kako dolgo je bil dovoljen dopust; tudi ako dani dopust poteče kak dan po 10. marcu, je prištet k temu datumu še 14 dni. Dopustniki v zaledju, katerih dopust poteče pred 10. marcem ali ta dan morajo 11. marca nastopiti svojo službo.

Omejitev poštne prometa. Zaradi omejitve železniškega prometa sprejemajo poštne uradi do preklica le nujne, potrebne zavoje z drožami ter zavoje za vojne pošte. Denarne pošiljave se sprejemajo prej ko slej. Promet s pismi in časopisi ni omejen. Z brzovlaki in osebnimi vlaki se prevažajo v prvi vrsti le pisma, dopisnice, dnevniki, v drugi vrsti šele zavoji.

Omejen železniški promet. Zaradi odvažanja nakupičenega tovarnega blaga je nujno potrebno, da se ustavijo za približno 8 dni nekateri osebni vlaki, ter vozijo z njih stroji tovarni vlaki. Izostanejo torej od srede, 27. februarja, do nadaljnjega ukrepa sledeči osebni vlaki: Jesenice-Ljubljana glavni kolodvor št. 1711 in 1712; Ljubljana gl. kolodvor-Bubnjarci št. 2213 in 2218; Grosuplje-Kočevje št. 2313 in 2318; Divača Pulj št. 312 in 317; Herpelje-Kozina-Trost drž. kol. št. 213 in 218.

Sukanca je „zmanjkalo“. Obrtniki in privatne stanke so se silno pritoževale nad pomanjkanjem sukanca in res nekateri zaradi tega celo delati niso mogli, zasebniki so morali biti pa raztrgani. Sukanca je pač zmanjkalo in ni pomoči. Sedaj se je pa stvar toliko zboljšala, da je sukanec „došel“, toda kdo naj zmaga cene? Vretence, ki je prej veljalo 1 K, velja sedaj do 40 K! Preje si pa dobil za to vsoto celo obleko! Kje je bil neki ta sukanec dosedaj? Po skrivnih skladiščih. Pa ne na Dunaju, tudi v Ljubljani in po deželi. Oderuško cvetje gre v klasje, a ni žanjice, da bi ga požela, ubogo ljudstvo pa trpi radi potrebnega in nepotrebnega pomanjkanja pri vseh rečeh,

samo, da si oderuhi polnijo nikdar dovolj polne žepe. In oblast? Oblast?!

Kam izginejo poštni zavoji za voja-ke. Na Dunaju v drugem okraju je stražnik prijel nekega človeka, ki je nesel vrečo ukradenih zavojev za vojaše. Stražnik je moral rabiti orožje, ker se je mož zoperstavil. Stražnik ga je ustrelil.

Avstrijski otroci na Ogrskem. Z Dunaja in iz drugih krajev hočejo poslati letošnje poletje na Ogrsko 150.000—200 tisoč otrok. Zagotovljena je podpora raznih denarnih zavodov in od drugod do 20 milijonov kron. Z nekaterih strani pa se je pričela velika gonja proti temu, da bi se pošiljali avstrijski otroci na prehrano na Ogrsko.

Zahteve avstrijskih Ukrajincev. „Dilo“ izjavi v uvodniku: Ukrajinci zahtevajo: 1. Galicija naj se precej razdeli in ustanovi ukrajinsko politično ozemlje, ki naj ga sestavljajo tista ozemlja v Galiciji in v Bukovini, kjer stanujejo Ukrajinci. 2. Imenuje naj se za ukrajinsko ozemlje ukrajinski namestnik. 3. Ukrajinski uradni jezik naj se uvede v vse urade ukrajinskega političnega ozemlja. — List pravi: Ukrajinski narod mora to zahtevati, da se osvobodi poljske nadvlade.

Ogrska mast za Avstrijo. Ogrski minister za prehrano, princ Windischgrätz, je odredil rekvizicijo prešičev v celi Ogrski, da se zagotovi potrebščina Ogrske in da zamore Ogrska izpolniti obveznosti napram Avstriji glede primerne preskrbe masti. Pričakuje se, da se vsled rekvizicije zasigura toliko masti, da bo prebivalstvo Avstrije za potrebo z mastjo preskrbljeno.

Razkošje na Madjarskem. Tatra-Lomnica so moderne madjarske toplice s krasnimi hoteli med njimi Palace Hotel. V toplico pošiljajo bolne in okrevajoče vojaše, po hotelih pa se gnete bogata madjarska buržuazija, novi milijonarji in med njimi celi roji mladih lehkotivk, vedno pripravljenih skrbeti za naslado. Veselica nad veselico se vrsti, maškerade in redute. V bolnišnicah leže ječni vojaki, v hotelskih dvoranah pa se vrte polunage žensčine, moške v ženskih in dame v moških oblekah. Šampanjec teče kurkoma. Že dolgo ni bilo tako razkošnega življenja, kakor sedaj v četrtem letu vojne v madjarski Latri-Lomnici, na slovaški zemlji.

Rekvizicija na Ogrskem. Ogrska vlada je odredila ostrejšo rekvizicijo za blago, preostalo od poslednje rekvizicije. Od županije Bekes se je zahtevalo 5100 vagonov, uspeh rekvizicije pa le 350 vagonov.

Možitev železniških oficiantk. Železniško ministrstvo izda v kratkem odlok, s katerim se dovoljuje železniškim oficiantkam možnost pod sledečimi pogoji: definitivno nameščenje, starost 24 let, pismena obveza, da soglašajo prizadeta s tem, da je železniška uprava lahko odpove službo od dneva poroke dalje, dobro нравstveno izpričevalo in zagotovljen dohodek bodočega soproga.

Enkratna podpora za vojaške penzioniste, vdove in sirote. Dodatno k poročilu o enkratni podpori: Merodajen je predpogoj, da je obstojala pravica do podpore že 1. decembra 1917. Izplača se v marcu. Razločuje se med vdovami z normalno penzijo in z zvišano. Vdove z doklado ali milostnim darom dobe po drugem razredu 325 K, po tretjem 300 K, po četrtem in petem 275 K, po šestem 250 K, sedmem, osmem in devetem 200 K, desetem in enajstem 150 K, podpore za druge vdove ostanejo neizpremenjene. Pensionisti dobe podporo po razredu, ki odgovarjajo njihovi penziji.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Mir z Rusijo in Rumunijo je sklenjen. Ni sicer to mir sporazumljenja, marveč je mir „meča“ Vojna je torej na izhodu od Severnega morja pa doli do Perzije prenehala. Na italijanski

bojni črti in na Flandrskem in Francoskem pa še vedno divjajo sedaj večinoma le manjši boji, toda pripravljajo se grozovite morije, ki niso več daleč. Govore sicer o mirovni pogajanjih, o stankah na Francoskem, toda vse to je najbrže bujna fantazija časnikarstva. Ententa se še ne bo pogajala, zlasti sedaj ne, ko je sklenjen mir z Rusijo in Rumunijo. Japonska namerava vkorakati v Sibirijo, Anglija operira dalje v Palestini in Aziji. Ker je odpadla ruska bojna črta, namerava sporazum poiskati nova pota, da bi preprečil dovoz živil in drugih potrebščin iz Rusije. Danes še ne moremo in ne smemo govoriti in prorokovati o nadaljni svetovni vojni, iz vseh dejstev se da sklepati, da trenutek za splošen mir še ni prišel ter da so ga preprečili imperialisti Evrope, na drugi strani pa imperialisti sporazuma, ki bi radi dosegli enake uspehe kakor so jih centralne države, da bi namreč diktirali mir centralni Evropi.

Mir z Rusijo je sklenjen. Kakor želimo splošen mir in kakor smo želeli, da se napravi mir sporazumljenja eventualno najprej z Rusijo, smo vendar doživeli, da se je sklenil mir „meča“ kakor tako samozvestno naglašajo imperialisti. Mir je blagoslov, to je res. In kdo bi bolj želel, da bi bil ta mir tak, ki bi zadovoljil obe mir sklepajoči stranki, ki bi jamčil, da prenehajo sovražnosti ne le oboroženih sil, marveč bi se tudi med narodi pospeševala naklonjenost, spoštovanje, simpatije in se pričelo složno in vzajemno gospodarsko delo v dobrobit človeštva. Ruska vlada se je nehala vojskovati, Nemci so pa prodirali dalje v Rusijo in izsilili mir ter diktirali pogoje, ki se sicer bistveno ne razločujejo od prejšnjih, ki nam pa vendar dokazujejo, da je bilo ruski vladi težko sprejeti take mirovne pogoje. Danes zahteva ves svet mir sporazumljenja in brez aneksij. Mir z Rusijo pa ni zgrajen na tem načelu, zato nam preti velika nevarnost, da izvede zunanji svet proti Evropi gospodarski bojkot. Tak bojkot sicer Evrope ne more uničiti, toda ovirati jo pa utegne znatno v nje razvoju in sovražnosti ne bodo prenehale, če tudi Nemčija na zahodu zmaga. Države se bodo dalje oboroževale in čakale na nove prilike, da zopet zavojujejo. Vseh teh stvari imperialisti ne upoštevajo, dasi so za človeštvo silno velikega pomena. Rusija se je morala vdati, ker oslabiljena po domačih bojih, toda zadovoljna ne more biti z mirom, ki ji odtrga skoro eno tretjino evropske Rusije. Kakor vse kaže, se nismo s tem mirom približali splošnemu miru, dasi imperialisti in aneksionisti to tako radi poudarjajo. In tudi v gospodarskem oziru nam Rusija še dolgo ne bo koristila. Živil nima mnogo v zalogi, pa če jih ima so ta daleč v zaledju, ker je bil že dolgo časa silno oviran promet. Rusija po tej dolgotrajni vojni tudi nima prevoznih pomočkov, morda niti ne za svojo lastno potrebo. Na izboljšanje v prehrani centralnih držav utegne nekoliko vplivati šele prihodnja žetev in še to le tedaj, če se uredi domače razmere v Rusiji in se povrne rusko prebivalstvo k produkciji s tisto ali še večjo vnemo nego pred vojno. Ne vemo sicer, kako se bodo razvijali bodoči dogodki, toda naša želja in najbolj praktična zahteva je ta, da se sklene mir, ki bo zagotovil svobodo, svobodno sporazumljenje med državami in narodi ter jamčil trajen mir. Mir z Rusijo ni tak, zato pričau-

kujemo in moramo zahtevati, da da to jamstvo za splošen mir.

„Nemški meč.“ Pod tem naslovom piše „Arbeiterwille“ med drugim: „Kako se je vse od prve vesti, da je ruska vlada ponudila mir in da so pripravljene centralne države to mirovno ponudbo sprejeti, spremenilo. Vse se je oddahnilo. Vendar enkrat vsaj žarek miru na obzorju. Z velikim zupanjem smo blagrovaje spremljali naše mirovne odposlance v Brestu Litovskem. Občudovali smo govor grofa Czernina o mirovni načelih. Sedaj imamo mir z Rusijo. In kdo naj ga bo vesel? Imperialisti. Nikakor nimamo namena, da bi pokvarili ljudem v tem tako strašno težkem času vsaj deloma opravičeno veselje. Toda razen upanja na nekaj kruha iz Ukrajine ne vidimo ničesar, kar bi nas moglo veseliti. Mir z Rusijo ni mir, ki bi nas vodil k splošnemu in trajnemu miru. Smo odločni sovražniki vsake vrste imperalizma. Toda celo z imperijalističnega stališča je način mirovnega sklepa z Rusijo zelo kritičen. Rusija stoji danes v nekaki mrzlici revolucije, brez moči je nasproti neizprosni nemškemu militarizmu. Kako hitro pa je prebolela udarce, nam je pokazala po letu 1905. Če ravno ne verujemo na prihod kakega novega ruskega Napoleona, toda utegnejo priti časi, ko bo Brusilov zadostoval. Nemčija utegne tudi Francijo premagati, toda ne celega sveta, proti kateremu se bojuje. Mir meča bi ne bil drugega, kakor odmor glede zopetne oborožitve. Novo oboroževanje po teh strašnih žrtvah te vojske. Ta misel nas mora privedi do popolne blaznosti.“

Naši ujetniki se vračajo iz Rusije. Iz vojnega poročevalskega stana poročajo: da je bila izjavila ruska vlada 10. februarja, Ko je končano vojno stanje, je hkratu odredila, da se izpuste na svobodo vsi ujetniki, ki so na Ruskem. Že med mirovnim pogajanjem v Litovskem Brestu so se vršili v Petrogradu dogovori, da se prične z urejenim odpošiljanjem vojnih ujetnikov. Dogovori niso prišli do zaključka, predvsem zaradi transportnih težkoč v Rusiji. Posledica tega je, da poizkušajo sedaj naši vojni ujetniki, da bi se vrnili na lastno pest v Avstro-Ogrsko. Ob začetku je dohajalo do naših črt le po nekaj sto ujetnikov na dan,

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo, da je v soboto 10. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 52. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 4. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

Prehlajenje strupi imenuje znanost doslej še ne bližje znane povzročitelje revmatičnih bolečin. Odprava revmatičnih bolečin obstoji torej iz uničenja teh „strupov“; to pa se nam najboljše posreči, ako boleča mesta prav živahno s Fellerjevim oživljajočim esenčnim rastlinskim fluidom z zn. „Elza-fluid“ masiramo in obribamo. Masira naj se z „Elza-fluidom“ tako dolgo, da je tekočina popolnoma od kože absorbirana, na bolečih mestih nastala bode živahna cirkulacija krvi in s tem ponehanje bolečin. Mnogo zdravnikov priporoča za take masaže Fellerjev fluid, ki je pač najpriljubljenejši tozadevno sredstvo. Pa tudi najcenejše, kajti ena steklenica stane le 1 K 10 h. Po pošti se pač ne more manj kot 12 steklenic razpošiljati in te stanejo franko 14 K 32 h 48 steklenic 51 K 32 h. Naroči se edino pristne pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 334 (Hrvatsko). Tam se dobi tudi Fellerjeve milo odvajalne rabarbara-kroglice z zn. „Elza-kroglice“, 6 škatljic za 9 K 32 franko. Te so vedno zanesljive — in priljubljene pri malih in starih.

sedaj pa jih prihaja dnevno od 4 do 5 tisoč. Največkrat pridejo do naše vzhodnogališke fronte. Ujetnike zbiramo potem v armadnem območju, kjer morajo prestati najprej strogo 14 dnevno karanteno, da ne занесеjo nalezljivih bolezni, ki razsajajo na Ruskem, v zaledje. Po karanteni se vsak zasili v svrhu opravičbe, to pa iz različnih vzrokov, tako n. pr. zato, da se dožene identiteta vsakega posameznika. Moštvo, ki prihaja večinoma v ruskih uniformah, se mora preobleči v avstro-ogrske monture in po prestatem trpljenju morajo dobiti tudi urejeno prehrano. Stiri tedne ostanejo še v armadnem območju, potem se jih pošlje k njihovim nadomestnim kadrom, kjer dobe štiritedenski dopust. Armadno vodstvo je odredilo vse potrebno, da odpravi vsled vračanja ujetnikov nastale izredne težkoče, zlasti glede nastanitve, in da omogoči vračajočim kar največ olajšav in oddiha. Da se ta akcija izvrši čim boljše, je pooblastil cesar generala Rotha, da prepotuje karatenske postaje in prebivališča vračajočih se ujetnikov in da ukrene vse, kar pripomore k izboljšanju njihovega življenja.

Balkanizacija zapadne Rusije. Vsled miru, ki so ga boljševiki podpisali v Brestu Litovskem, izgubi Rusija skoraj tretjino svoje evropske posesti. Nemčija bo iz nekdanje zapadne Rusije organizirala sedem držav: 1) Ukrajino, ki obsega nekdanje ruske gubernije, Volinsko, Podoljo, Kijev, Jekaterinoslav, Harkov, Poltava, Černigov; 2) Litvo, katere obseg še ni znan. Najbrž bo sestojala iz gubernij Kovno, Grodno in Vilna; 3) Poljsko, ki obsega 10 gubernij; 4) Kuronsko; 5) Finsko; 6) Estonsko in 7) Livlandijo. Poleg tega so se na Ruskem osamosvojila sledeča ozemlja: Besarabija, ki jo imajo danes zasedeno Rumuni, Krim, ki je v rokah Tatarov, uralska republika, v okolici Kaspiškega morja, Kavkazija, o kateri smo slišali, da je ustanovila svojo vlado. Nadalje se je tudi Sibirija konstituirala kot posebna republika in poroča se, da so tudi donski in kubanski kozaki organizirali svojo posebno avtonomijo.

Usoda Kurske in Litve. Iz Berlina: Zdi se, da ne nameravajo več Kurske in Litve priklopiti Ruski, pač se pa dela na to, da postane saški princ Friderik Kristijan vladar Litve, meklenburški vojvoda Adolf Friderik pa vladar na Kurskem. „Lokal-anzeiger“ poroča, da se o bodočnosti Kurske v deželi pretekati dve struji; ena zahteva, naj postane nemški cesar kurski vojvoda, druga pa, naj se ustanovi samostojna kurska vojvodina, ki ji bo vladal princ kake nemške osrednje države pod vrhovnim gospodstvom Nemčije in pod vrhovnim poveljem nemškega cesarja. Vse kaže, da je druga struja zmagala.

Draginja v Bolgariji. Bolgari so znani kot najboljši vitnarji v Evropi. Zalagajo z zelenjavo Carigrad in daleč naokolo hodijo delavci obdelavati vrtno zemljo. Kljub temu so cene zelenjave tudi v Sredcu (So-

liji) jako visoke: 1 kg spinače stane K 2—, česna K 1-80, krompirja K 1-50, repe K —50. Razmerno z našimi cenami so še vendar nizke.

Balfour o možnosti mirovni poganj. V angleški spodnji zbornici je poslanec Holt naglašal, da je nemški državni kancler, kakor se kaže, sprejel štiri temeljne mirovne pogoje predsednika Wilsona. Poslanec zahteva torej kategoričen odgovor na sledeča vprašanja: ali pritrjuje angleška vlada tem pogojem? Ali jim pritrjuje naši zavezniki? Če jim pritrjuje, je-li angleška vlada pripravljena, potrebno ukreniti, da se to soglasje na konkreten način uveljavi? V svojem odgovoru na Holtovo vprašanje je izjavil vnanji minister Balfour: Kar se tiče poganj med vojujočimi se državami je diplomacija tako dolgo izločena, dokler se med vojujočimi ne ugotovi toliko soglasja, da se od diplomatičnih poganj sme pričakovati povoljen uspeh. Žal moram izjaviti, da do tega štadija še nismo dospeli. Zgodila bi se stvari miru velika krivica, če bi dal duška upanju, da bi sploh imelo kak pomen pričetki s pogajanjem, preden je vsaj v daljavi vidno splošno soglasje. Dokler ne izgine pruski militarizem, ne bo mednarodnega sodišča, ki bi imelo izvršilno oblast. Wilson je proglasil načelo, da se pri vsaki mirovni pogopci morajo upoštevati koristi interesiranih narodov. Turkom naj bi se vrnila tri dežele; ali Holt zares misli, da bi se res upoštevale koristi Armenije, Palestine in Mezopotamije, če bi jih vrnil Turčiji? Če bi Nemciim ogli, bi neodvisnost Arabcev uničili, dovedli bi Palestino zopet pod turški jarem, pod katerim je bila, kakor tudi druge dežele, popolnoma opustošena. Balfour je nadalje omenjal prodiranje Nemcev v Rusiji ter rekel, da za nemško postopanje ne najde drugega razloga nego: Nemčija zasleduje svojo politiko trdovratno in edini cilj, ki ga pri tem menja, je le opravičevanje, ki ga uporablja za svojo politiko. Velika zmota je, če kdo misli, da pomeni nemški militarizem le gospodstvo osamljene vojaške kaste, marveč je nasprotno dobro premišljen cilj znatnega dela intelektualne Nemčije, da uporabi vsa mogoča vojaška in gospodarska sredstva, da svoji državi pribori nadvladajočo pozicijo, ki jej po njihovem mnenju gre. Ta zaslepljenost, ki hoče podjarmiti ves ostali civilizirani svet, otežuje diplomatična pogajanja, ki so priprava za mir. Ti razgovori so potrebni, a kako naj se vrše sedaj, ko pomenja Hertlingov govor maksimum nemških koncesij. Jaz sem mnenja, in prosim zbornico, da veruje mojim besedam, da bi pričetek mirovni poganj brez upanja na srečen uspeh bilo največje hudodelstvo, storjeno bodočemu svetovnemu miru. Pogajanja morajo biti pripravljena po izmenjavi idej. Jaz hrepenim po tem dnevu, mislim pa, da bi škodoval stvari miru, če bi verjel ali če bi druge navajal k veri, da bi moglo biti na kakršenkoli način koristno, če bi pričeli pogajanja, preden moremo upati na splošno sporazumljenje in preden državniki vseh dežel pritrde velikim linijam rešitve.

Promet z Rusijo in Rumunijo. Zaradi pretiranih zvez z Rusijo je celotni poštni promet vojnih vjetnikov v Rusijo in iz Rusije ter v nezasedeno ozemlje Rumunije in iz tega ozemlja za sedaj ustavljen.

Miši, podgane, stenice ščurki!

Izdelovanje in razpošiljanje izkušenih radikalno učinkovitih uničevalnih pomočkov, za katere dobivamo vsak dan zahvalna pisma! — Proti podganam in mišim 5 K, proti ščurkom in rusom 450 K, tinktura proti ušem 1-50 K in 3 K, razprševalec zanj 1-20 K, tinktura proti človeškim ušem 1-20 K, mazilo proti ušem za živino 1-50 K, prašek proti otroškim in perilnim ušem 2 K, tinktura proti pasjim bolham 1-20 K, tinktura proti sadnemu in zelenjavnemu mrčesu (škodljivcem rastlin) 3 K. Pošilja po povzetju.

Zavod za uničevanje mrčesa **M. JUNKER**, Zagreb 6 Petrinjska ul. 3 (Hrvaško).

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Vsaka žena

než bere moje velezanimivo navodilo o

moderni negi prs.

Preizkušen svet, če uvenijo ali niso dovolj polne!

Pišite zaupljivo na naslov:

Ida Krause, Pressburg (Ogrsko), Schanzstrasse 2. Abt. 97

Ne stane nič!

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišanska ulica šte. 6.

registрована zadruga z omejeno zav. 10.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211	2—3	Turjaški trg št. 4. Francišanska ul. 2.
Dr. Franc Minár kirurg in spl. zdr.	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-

stonj in franko.